İstanbul Planlama Ajansı

2024

VİZYON 2050'NİN İZİNDE

İSTANBUL'DA GEÇMİŞİN MİRASI, GELECEĞİN İMKANLARI

Yayın Yönetimi ve İdari Koordinasyon
İstanbul Planlama Ajansı

İçerik Sorumluları
Gamze Yaşar, Dr. Hatice Kurşuncu, Özge Tekçe Demirkol

Hazırlayanlar
Yiğit Ozar, Eda Kesim, İlknur Özgen

Tasarım Konsepti ve Yayın Kimliği
Kader Şahin

Basım Yeri ve Tarihi
İstanbul, Mart 2024

İstanbul Büyükşehir Belediye iştiraki Kültür A.Ş. yayınıdır.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ 4

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KÜLTÜREL MİRASIN ROLÜ VE ÖNEMİ 5

İSTANBUL'UN KÜLTÜREL MİRAS ÖĞELERİ 6

- Mevzuata Dayalı Değerlendirmeler 6
- Tarihi Alanların Korunması 8
- Korumada Yeni Yaklaşımlar ve Miras Kategorilerine Göre İstanbul'un Kültürel Mirası 10

İSTANBUL VİZYON 2050 ÇALIŞMALARINDA KÜLTÜREL MİRAS: HEDEFLER, STRATEJİLER, EYLEMLER 15

KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI İÇİN İLK ADIMLAR 17

SONUÇ

GİRİŞ

Bu çalışma, 'Vizyon 2050'nin İzinde' rapor serisinin bir parçası olarak hazırlanmıştır ve İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi'nde belirlenen temalara paralel olarak, İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin gerçekleştirdiği çalışmaları kültürel miras teması bağlamında ele almaktadır. Rapor, belirlenen vizyon doğrultusunda İstanbul'un kültürel mirasını koruma yolculuğundaki adımları ortaya koymaktadır.

İstanbul, iki kıta arasındaki konumuyla kültürel ve doğal varlıklar açısından zengin ve çeşitlilik gösteren bir birikime sahiptir. Bu birikim, yaklaşık 400.000 yıl öncesinden insan izleri taşıyan Yarımburgaz Mağarası, Pendik, Fikirtepe ve Yenikapı sınırları içinde bulunan Neolitik Dönem katmanları, başta Roma ve Osmanlı İmparatorlukları ile Erken Cumhuriyet dönemleri olmak üzere farklı çağların eserlerini kapsayan Tarihi Yarımada, Galata-Beyoğlu, Haliç ve Boğaziçi gibi bölgeleri, özgün silüeti, arkeolojik katmanları, tarihi yapıları ve somut olmayan mirası ile geniş bir kronoloji sunmaktadır. Ancak, kültürel miras içerdiği değerlerin çeşitliliği bir yana yenilenemeyen, geri kazanılmayan bir birikimdir. Bu bakımdan İstanbul'un zengin kültürel mirasının çeşitli risklerle karşı karşıya olduğu unutulmamalıdır. Tüm bunlar ışığında bu çalışmada, öncelikle kültürel mirasın tanımından ve öneminden bahsedilecek, İstanbul'un kültürel miras değerlerine ilişkin bir mevcut durum analizi sunulacak, ardından İstanbul Vizyon 2050 Strateji Belgesi'nde kültürel miras alanlarına ilişkin alınan kararlar ile son 5 yılda İBB'nin kültürel miras alanında yaptığı çalışmalar aktarılacaktır.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KÜLTÜREL MİRASIN ROLÜ VE ÖNEMİ

Günümüzde kültürel miras için kabul gören en geniş tanım 2005 yılında Avrupa Birliği tarafından kabul edilen Faro Sözleşmesi'nde şu şekilde dile getirilmiştir: *"İnsanların, sürekli değişen değerlerinin, inançlarının, bilgi ve geleneklerinin bir yansıması ve ifadesi olarak, mülkiyetten bağımsız bir şekilde kendileri ile özdeşleştirdikleri geçmişten kalmış olan bir grup kaynaktır ve zaman içerisinde insanlar ve yerler arasındaki etkileşimin sonucu olarak oluşmuş ortamın tüm yönlerini içerir"*.[1] Kültürel miras öğelerinin yaşayan, yaşanan, paylaşılan, yeniden üretilen, dinamik olgular olarak mekânda varlık göstermesi, taşıdıkları bilginin günümüz toplumlarına aktarılmasına, yeni bilgiler üretilmesine katkı sağlamaktadır. Kültürel miras projeleri ise katılımcılarının sosyal ve iletişim becerilerini geliştirmelerine, deneyim kazanmalarına yardımcı olmaktadır. Bu nedenle kültürel miras alanları ve müzeler farklı grupların bir araya gelerek iletişim kurabileceği "sosyal platformlar" olarak nitelendirilmektedir.[2] Bu şekilde kültürel miras farklı etnik gruplar, inanç grupları, yaş grupları, turistler ve kent sakinleri, uzun süreli ve yeni sakinler arası paylaşım, iletişim, bir arada yaşama kültürünün ve aidiyet duygusunun geliştirilmesine olanak sağlamaktadır.

Kültürel mirasın önemli bir potansiyel katkısı eğitim alanındadır. Kültürel miras eğitim ve hayat boyu öğrenim için önemli bir araç olarak kentlere dair aidiyet duygusunun artmasına ve kişisel gelişime önemli katkılar sağlamaktadır. Kültürel mirasın korunmasının iklim kriziyle mücadeledeki etkisine bakıldığında ise, mevcut tarihi yapıların onarılıp kullanılarak korunması yeni yapılaşmanın, kentsel yayılmanın azaltılmasına ve kaynakların verimli kullanılmasına katkı sağlamaktadır.[3] Diğer yandan kültürel miras, imaj ve rekabeti de doğrudan etkileyen bir tanınırlık sağlamaktadır. Bunun en belirgin örneği UNESCO Dünya Mirası Listesi'dir. 66 ülkede Dünya Mirası Listesi ve uluslararası turizm verilerinin karşılaştırılmasıyla yapılan analizler turizm yoğunluğu, talep ve ülkelerin DML envanteri arasında doğru orantı olduğunu ortaya koymaktadır.[4]

[1] Faro Sözleşmesi, https://rm.coe.int/1680083746, (19/02/2024).
[2] KMKAİD Konsorsiyumu (2015). Kültürel Miras Avrupa İçin Kayda Değer Raporu. http://blogs.encatc.org/culturalheritagecountsforeurope/wp-content/uploads/2019/01/e-version__CHCfE_Report_EXS_Turkey.pdf Erişim Tarihi: 20.11.2020
[3] CHCFE Consortium (2015). Cultural Heritage Counts for Europe, Krakow.
[4] Su, Y.W. – Lin, H. L. (2014). Analysis of International Tourist Arrivals Worldwide: the Role of World Heritage Sites, Tourism Management 40, s. 46 -58. https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.04.005

Kültürel mirasın korunması ve topluma sunumu sosyal, kültürel ve çevresel katkıların yanında ekonomik katkı da sağlamaktadır. Kültürel mirasın ekonomik etkileri özellikle kültür turizmi aracılığıyla öne çıkmaktadır. Kültürel miras ile sağlanan imaj, rekabet, bölgesel cazibe getirileri, ekonomi, turizm ve gayrimenkul değerleri üzerinde etkili olmaktadır. Ancak, bu iki yönlü bir ilişkidir. Kültürel mirasın ekonomik potansiyeli hem mirasın korunmasının finanse edilmesine hem de istihdam olanaklarıyla topluma katkı sağlamaktadır. Buna karşın bu ilişki, artan turizm faaliyetlerinin neden olabileceği sosyal ve fiziksel tahribat, ekonomik değer artışının yerel halkın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde kullanılmaması ve mekân kullanımında eşitsizlikleri doğuran uygulamaların gerçekleştirilmesi gibi potansiyel olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir.[5]

İSTANBUL'UN KÜLTÜREL MİRAS ÖĞELERİ

İstanbul 2050 Vizyonu çalışmaları kapsamında İstanbul'un kültürel mirası, iki farklı çerçevede ele alınmaktadır. İlk çerçevede mevzuattaki tanımlara dayanarak sit alanları, tescilli kültür varlıkları, müzeler ve somut olmayan kültürel miras incelenmektedir. İkinci çerçevede ise henüz ulusal mevzuatta yer bulamamış ya da yeni yaklaşımlar doğrultusunda mevzuattaki kapsamı yetersiz kalmış kavram, yaklaşım ve miras kategorileri hakkında analizler ve değerlendirmelere yer verilmektedir. Bu kapsamda, kültürel peyzaj ve biyokültürel yaklaşım, kırsal miras, arkeolojik miras, endüstri mirası ve modern mimarlık mirası konuları incelenmektedir.

Mevzuata Dayalı Değerlendirmeler

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2023 yıl sonu itibariyle **Türkiye'de doğal sit alanları dışında toplam 24.786 adet sit alanı** bulunmaktadır. İstanbul'da ise doğal sit alanları dışında **130 sit alanı** bulunmaktadır. Bu alanların **83'ü arkeolojik sit alanı, 30'u kentsel sit alanı,5'i tarihi sit alanı, 1'i kentsel arkeolojik sit alanı ve 11'i karma sit alanı** olarak öne çıkmaktadır.[6] Karma sit alanları arasında **3 arkeolojik ve kentsel, 1 arkeolojik ve tarihi, 7 tarihi ve kentsel sit alanı** yer almaktadır. İstanbul'da alansal olarak en geniş dağılıma sahip sit alanları doğal sit alanlarıdır. Bunda Boğaziçi sit alanının etkisi büyüktür. Ayrıca sit alanları ve kültür varlıklarının daha çok Boğaziçi'nin her iki yakası ile Haliç çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kent çeperlerinde daha çok arkeolojik sit alanları bulunmaktadır.

[5] Çobanoğlu,N. – Argın, G. (2017). Koru ve Pazarla: UNESCO Dünya Mirası Listesi'nin Politik Coğrafyası, Koruma: Geçmiş, Bugün ve Gelecek Arasında Diyalog, 26 – 28 Ekim 2017, s. 33 - 38.

[6] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021a). İllere Göre Taşınmaz Kültür Varlıkları İstatistiği.

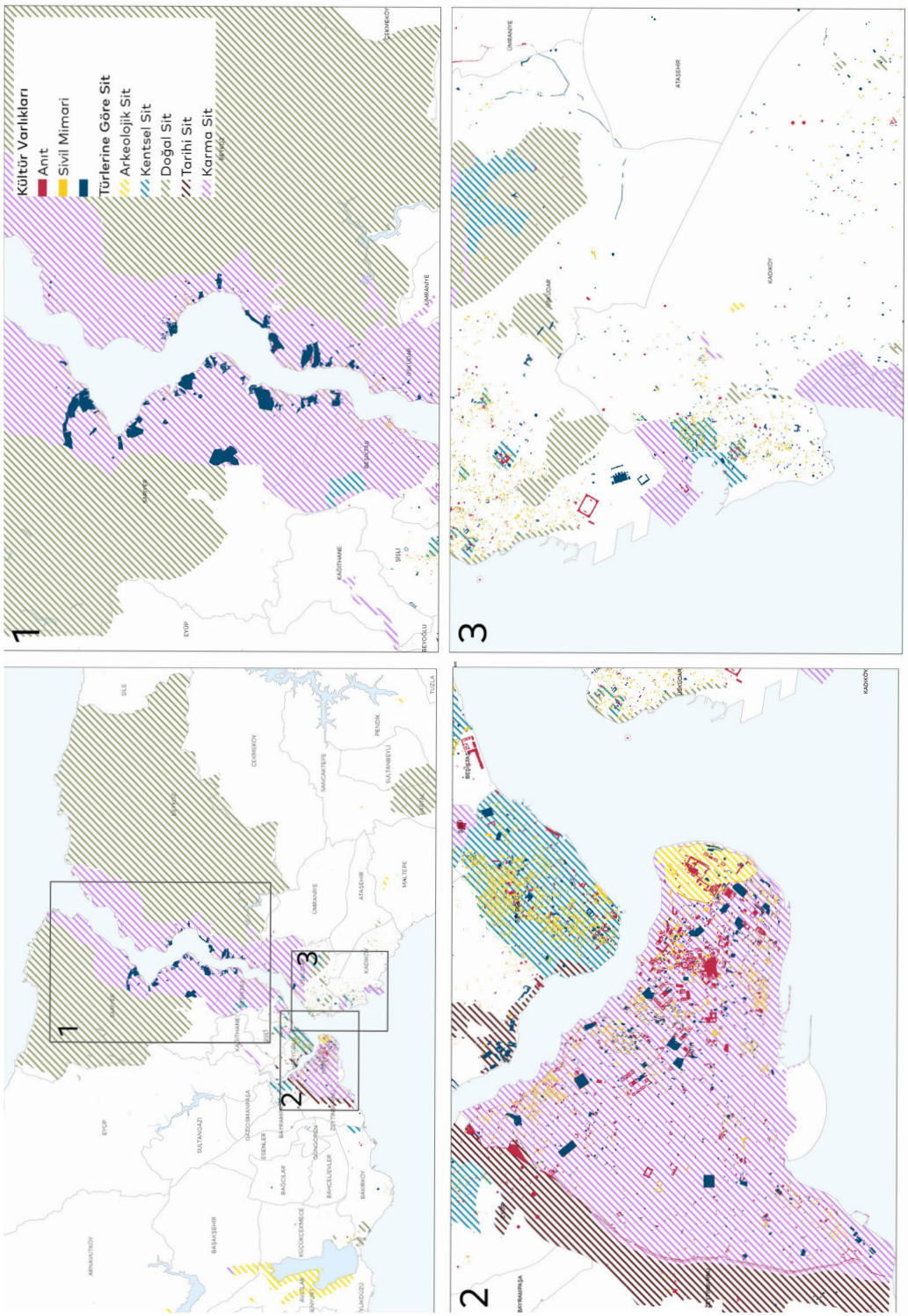

Harita 1.Sit Alanı Türleri ve Kültür Varlıkları Envanterinin Mekansal Dağılımı

Tescilli kültür varlıklarına bakıldığında, 2021 yılı sonu itibariyle İstanbul'da 14 korumaya alınan sokak, 81 anıt ve abide, 576 idari yapı, 2614 kültürel yapı, 10 şehitlik, 146 askeri yapı, 664 endüstriyel ve ticari yapı, 1394 dini yapı, 868 mezarlık, 25646 sivil mimarlık örneği ve 841 adet kalıntı olmak üzere toplam 32854 kültür varlığının tescilli olduğu görülmektedir.[7]

1985 yılında **UNESCO Dünya Mirası Listesi**'ne "İstanbul'un Tarihi Alanları" adıyla Tarihi Yarımada olarak bilinen kentsel çekirdeğin dört bölgesi dâhil edilmiştir. "İstanbul'un Tarihi Alanları" Sultanahmet Kentsel Arkeolojik Alanı, Süleymaniye 1985 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne "İstanbul'un Tarihi Alanları" adıyla Tarihi Yarımada olarak bilinen kentsel çekirdeğin dört bölgesi dâhil edilmiştir. "İstanbul'un Tarihi Alanları" Sultanahmet Kentsel Arkeolojik Alanı, Süleymaniye Camii ve Çevresi Koruma Alanı, Zeyrek Camii (Pantokrator Manastırı) ve Çevresi Koruma Alanı ve Kara Surları Koruma Alanı olmak üzere 2017 yılında güncellenmiş sınırları ile 765,5 ha'lık bir alanı kapsamaktadır.[8]

Tarihi Alanların Korunması

İstanbul'un tarihi alanları ulusal mevzuat ile koruma altına alınmıştır. Tescilli yapılar ve koruma alanlarında yapılacak müdahaleler Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurullarının onayına tabidir. Aynı zamanda alanın korunması ve yönetilmesi yerel yönetimlerin ve merkezi yönetimin yetkisindedir. 2006 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi bünyesinde İstanbul Tarihi Alanlarının yönetiminde koordinasyon sağlamak amacıyla İstanbul Tarihi Alanları Alan Başkanlığı kurulmuştur.[9]

İstanbul'un tarihi alanları için ilk yönetim planı 2011 yılında hazırlanmış, 2018 yılında güncellenmiştir. Yönetim planı alanı sınırları sadece Dünya Mirası Listesi'ne (DML) kayıtlı dört alanı değil tüm tarihi yarımadayı kapsayan bir perspektifle ele alınmıştır. Buna göre tampon bölgesiyle 2.168 hektarlık yönetim planı alanı **Fatih ilçesinin tamamını, "Kara Surları Koruma Alanı" ve tampon bölgesi nedeniyle Zeytinburnu, Eyüpsultan ve Bayrampaşa ilçelerini** kısmen kapsamaktadır.

[7] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2022). Taşınmaz Kültür Varlıkları ve Sit Alanları. https://istanbul.ktb.gov.tr/TR-276202/tasinmaz-kultur-varliklari-ve-sit-alanlari.html
[8] UNESCO WHL (2021). World Heritage List. http://whc.unesco.org/en/list/.
[9] TYP. (2018). İstanbul Tarihi Yarımada Yönetim Planı, İstanbul Büyükşehir Belediyesi.

Harita 2. Tarihi Yarımada Yönetim Planı Alanı ve Dünya Mirası Alanları Sınırları

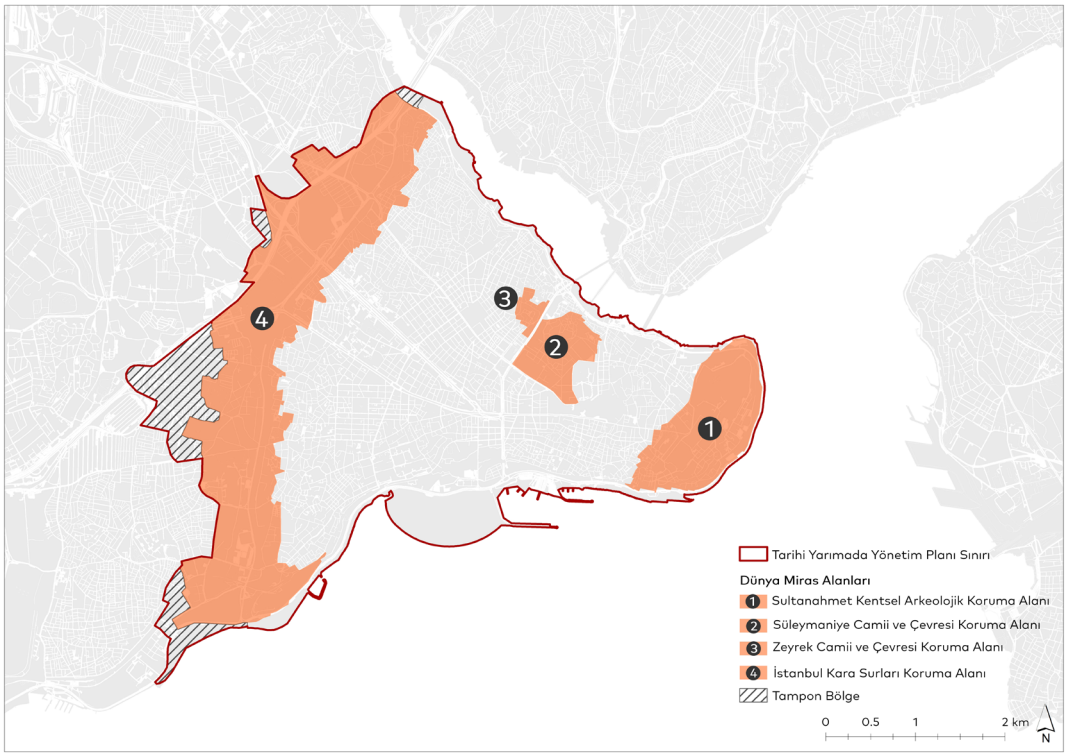

İstanbul'da **müzeler** ve müzeciliğin mevcut durumu değerlendirildiğinde 2010 yılında kentte 78 müze bulunduğu, ancak 2020 yıl sonu itibariyle 11'i İl Kültür ve Turizm Müdürlüğüne bağlı olmak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde 12 müze bulunduğu görülmektedir. Aynı yılda, İBB Başkanlığına bağlı 10, üniversitelere bağlı 8, Milli Saraylar İdaresine bağlı 9, Milli Savunma Bakanlığına bağlı 4, 47 özel müze ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı 6 müze olmak üzere bu sayı toplam 96 müzeye ulaşmıştır.[10-11]

[10] Aksoy, A. & Enlil, Z. (2011). Kültür Ekonomisi Envanteri: İstanbul 2010. Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
[11] T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021a). İllere Göre Taşınmaz Kültür Varlıkları İstatistiği.

Türkiye'de **somut olmayan kültür mirası** hakkında işlemler Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü çatısı altında yürütülmektedir. İBB bünyesinde İstanbul'a özgü kültürel miras unsurlarının tespit edilmesine ve yaşatılmasına yönelik çalışmalar Kültürel Mirası Koruma Şube Müdürlüğü sorumluluğundadır. Gerek UNESCO listesinde gerekse Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) envanterinde yer alan somut olmayan miras değerlerinin Türk-İslâm kültürü üzerinden tanımlandığı, İstanbul ve kentin kültürel çeşitliliği ile ilişkisinin zayıf tutulduğu görülmektedir. Bu durum sadece Türkiye ve İstanbul özelinde bir sorun değildir, pek çok ülkede "somut olmayan miras" milliyetçi muhafazakâr ve rekabetçi kimlik politikaları için araçsallaştırılmaktadır. Örneğin, Karagöz'ün tescili Türkiye ve Yunanistan arasında bir rekabet unsuru olmuş, sonuç olarak Karagöz Türkiye'nin başvurusu ile UNESCO listesine kabul edilmiştir. Bu kararın Türkiye ve Yunanistan kamuoyundaki yansımaları bir miras unsurunun nasıl rekabet aracına dönüştürülebileceğini göstermesi açısından önemlidir.[12]

Korumada Yeni Yaklaşımlar ve Miras Kategorilerine Göre İstanbul'un Kültürel Mirası

Kentin coğrafyasının ve yapılı çevresinin biçim veren etkisi göz önüne alındığında İstanbul'un kültürel peyzajı için Boğaziçi, Haliç, günümüzde "Tarihi Yarımada" olarak anılan sur içi temel bileşenler olmaktadır. Bununla birlikte tescilli kültür varlıklarının çevreleriyle olan ilişkisi, konumları, silüetteki etkisi, kentin tepeleri, vadi ve dereleri, tarihi koru, mezarlık, bostan alanları, eğim estetiği, sokak dokusu, semt çarşıları gibi karakteristik unsurlar bu **kültürel peyzajı** zenginleştiren odak alanlar yaratmaktadır.

Kültürel peyzaj açısından İstanbul için önemli bir diğer konu ise kıyılarıdır. İstanbul'un Boğaziçi, Haliç ve Marmara Denizi kıyıları tarihi iskele binaları, yalılar, saraylar, yalı camileri, rıhtım ve limanlar, hisarlar, surlar, endüstri mirası yapılar gibi farklı nitelik ve işlevlerde kültür varlığı yapılar ile büyük oranda insan eliyle şekillendirilmiştir. Bu açıdan İstanbul'un kıyıları doğal ve kültürel bir miras unsuru olarak kabul edilmelidir. Ancak, son dönemde Yenikapı, Maltepe ve Kabataş dolgu alanları ile kıyılara büyük ölçekli müdahalelerde bulunulmuştur. Peyzaj odaklı yaklaşımlarda günümüzde sadece doğal ve kültürel mirasın bütünleşik olarak korunduğu yerleşimlerin değil canlı türlerinin ve canlıların yaşam alanlarının da korunmasına ve bunların etkileşimlerine, sosyo-ekolojik sistemlerin korunmasına odaklanan biyokültürel koruma anlayışı gelişmektedir.[13]

[12] Aykan, B. (2012). UNESCO ve Kültürel Mirasın Milliyeti, Neye Yarar Hatıralar?. Bellek ve Siyaset Çalışmaları, s.303 -331.
[13] ICOMOS. (2014). Floransa Bildirgesi: İnsani Değer Olarak Miras ve Peyzaj
http://icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0034808001536912096.pdf

Harita 3. Korunan Alanlar, Ekosistem ve Biyolojik Çeşitlilik Bakımından Önemli Alanlar Sentezi

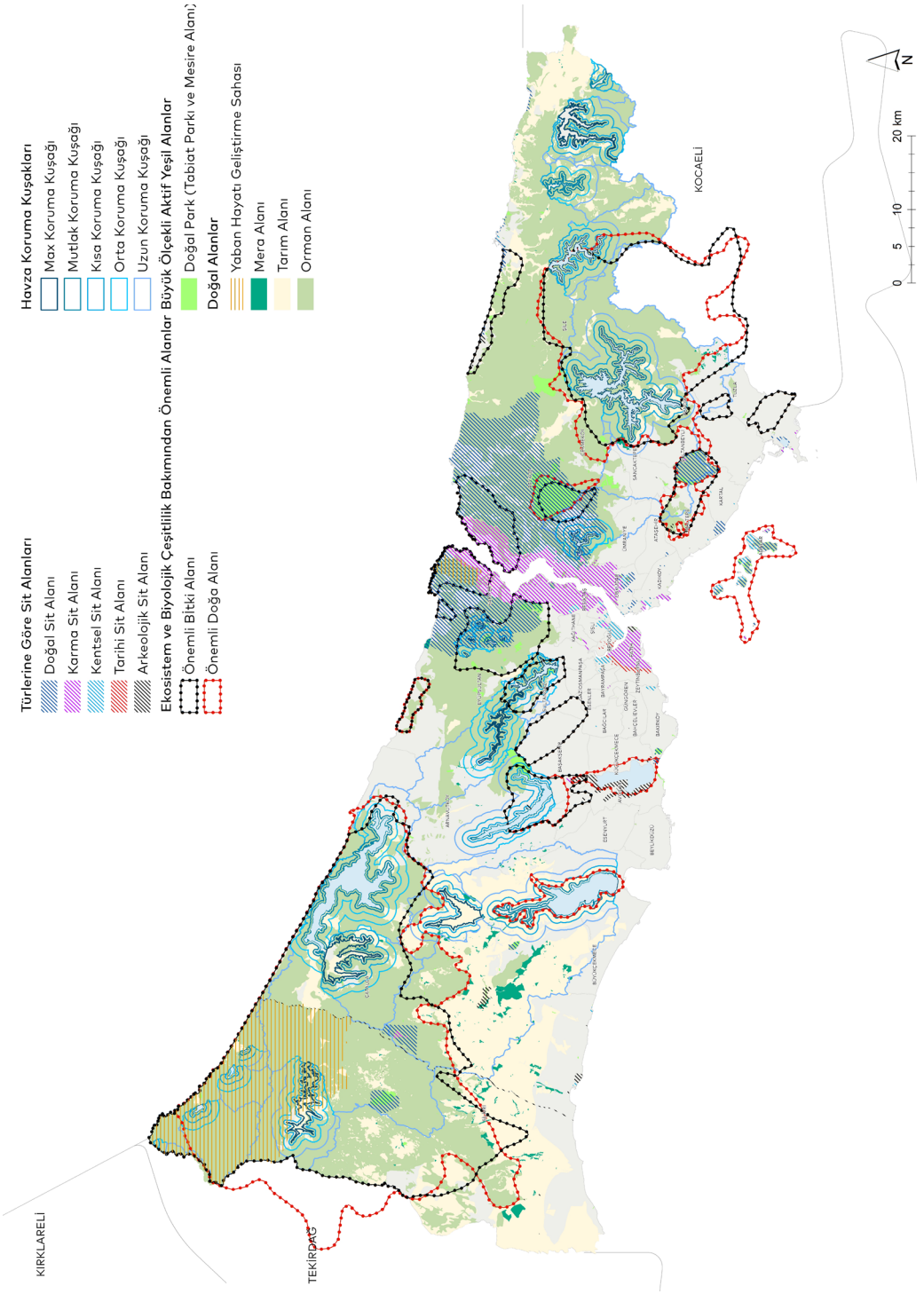

"Biyokültürel peyzaj" ya da *"biyokültürel miras"* ifadelerinin de kullanıldığı bu anlayış insan ve doğanın birlikte dengeli bir şekilde varlığını sürdürebildiği, pozitif etkileşime girdiği alanlara odaklanmaktadır. Bu ortamda geleneksel ekolojik bilgi gibi insan ve doğanın uzun yıllara dayanan etkileşimi sonucu ortaya çıkmış bilgi de miras değeriyle dikkat çekmektedir.[14]

Kentin **biyokültürel miras**ının kuzeybatıda orman alanları, kırsal mahalleler (orman köyleri), yaban hayatı, Anastasios Suru ve çevresindeki arkeolojik sit alanları ve su havzaları biyokültürel mirasın katmanlarını oluşturmaktadır. Bu alanın güneyinde ise batıda Büyükçekmece Lagün Gölü'ne kadar tarım alanları, Marmara kıyısında ise yerleşim alanları hâkimdir. Meralar ve sit alanları az sayıdadır ve tarım alanları nedeniyle Anastasisos Suru'nun kalıntıları daha az korunmuştur.

Sazlıdere havzasında zengin floraya sahip alanlar, tarım ve mera alanları, aralarında Yarımburgaz Mağarası'nın da bulunduğu arkeolojik sit alanları bir arada bulunmaktadır. Bu durum Sazlıdere Havzası'ndaki kırsal/ kültürel peyzajın aynı zamanda canlı türlerinin ve canlıların yaşam alanlarının doğal ve kültürel mirasla ilişkisine odaklanan biyokültürel koruma anlayışı için önemli bir uygulama alanı olduğunu göstermektedir.[15] Ancak bu alan benzer özellikler gösteren Küçükçekmece Lagün Gölü, Terkos Havzası'nın doğusu, bu akstaki Karadeniz ve Marmara kıyılarıyla birlikte Kanal İstanbul Projesi'nin tehdidi altındadır.

Ulusal mevzuat açısından değerlendirildiğinde **kırsal miras**ın özgün niteliklerini tarif eden bir kategorinin bulunmadığı görülmektedir. Buna karşın ICOMOS *(International Council on Monuments and Sites,* Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi) Türkiye'nin Mimari Mirasın Korunması Bildirgesi'nde kırsal sit "Yerleşim düzeni, yapım tekniği ve tasarımıyla yerelin ürünü olan yapıların, yol, meydan, tarım alanı vb. öğelerle birleşerek oluşturduğu, korunacak değerler taşıyan kırsal alanlar" olarak tanımlanmaktadır.[16]

Türkiye'de yerel yönetimlerle ilgili bazı yasal-yönetsel düzenlemeler sebebiyle kırsal yerleşim dokusu için önemli kırılımlar yaşanmıştır. 2004 yılında 5126 sayılı yasanın 2. maddesiyle İstanbul'da 22 köy belde belediyelerine bağlı mahalleye dönüştürülmüştür.

[14] Çiftçioğlu, Ç. G., (2015). Geleneksel Ekolojik Bilginin Kültürel Peyzaj Planlamada Rolü: Biyo-kültürel Peyzajlar, 2. Uluslarası Sürdürülebilir Yapılar Sempozyumu, Gazi Üniversitesi

[15] Dinçer, İ. & Ozar, Y. (2020) Kanal İstanbul ve Rezerv Yapı Alanı Projelerinin Kültürel ve Doğal Varlıklar Üzerindeki Etkileri: Ortak Mirasın Bütünlüğünün Parçalanması. D. Orhon, S. Sözen, N. Görür (Ed.), Kanal İstanbul Çok Disiplinli Bilimsel Değerlendirme. Kültür Aş., s.: 380 - 419.

[16] ICOMOS Türkiye. (2013). Mimari Mirası Koruma Bildirgesi.

2008 yılında ise beldeler ilçe belediyelerine bağlı mahallelere dönüştürülmüştür. 2012 yılında 6360 sayılı "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile İstanbul'da **151 orman köyü mahalleye dönüştürülmüştür.** Bu değişikliklerle köy tüzel kişiliğini kaybeden kırsal yerleşimlerde imar değişiklikleri, mera vb. ortak varlıkların belediyelerce satılmaları söz konusu olmuştur. Dolayısıyla kırsal yaşam biçimleri ve ekonominin sürdürülmesi güçleşmiştir. Bu durum tarım, hayvancılık gibi pratiklerin sürdürülmesini olumsuz etkilemiştir. Söz konusu yasal/ yönetsel düzenlemelerle kırsal miras unsurları, sosyokültürel pratiklerinden ayrışma, işlev değişiklikleri, köy evlerinin ikincil konutlara dönüşmesi ya da göç verme ile metruklaşma gibi risklerle karşı karşıya gelmektedir.

İstanbul'da 2004 yılı öncesinde 11 ilçede köy tüzel kişiliğine sahip 173 yerleşim bulunmaktadır. Anadolu yakasında Beykoz ve Şile ilçeleri sınırlarında, Avrupa yakasında Sarıyer ilçe sınırlarında kalan yerleşimlerin önemli bir kısmı doğal ve karma sit alanları içinde yer almaktadır. Bunun dışında kırsal peyzaj içinde arkeolojik sit alanları görülmektedir. İstanbul'un **arkeolojik mirası** içinde 2023 yılı verilerine göre **83 arkeolojik sit alanı**, **1 kentsel arkeolojik sit alanı, 7 kentsel ve arkeolojik sit alanı, 1 tarihi ve arkeolojik sit alanı** bulunmaktadır. Ayrıca 796 adet tescilli arkeolojik kalıntı bulunmaktadır. İstanbul iki kıta arasındaki konumuyla kültürel ve doğal varlıklar açısından zengin ve çeşitlilik gösteren bir birikime sahiptir. Bu birikim arkeolojik miras açısından yaklaşık 400 bin yıllık verileriyle Türkiye'nin en eski arkeolojik alanlarından biri olan Yarımburgaz Mağarası'ndan başlayarak Yunan-Roma, Bizans ve Osmanlı dönemlerini içeren geniş bir kronoloji sunmaktadır. Bu kronoloji içinde Neolitik Dönem katmanlarıyla Pendik, Fikirtepe, Yarımburgaz ve Yenikapı gibi önemli noktalar, Tarihi Yarımada gibi çok katmanlı alanlar bulunmaktadır.

ICOMOS Türkiye Mimari Mirası Koruma Bildirgesi'ne (2013) göre[17] **endüstri mirası,** "Endüstriyel üretim süreçlerinin içinde yer aldığı ve/veya endüstri devrimi teknolojisiyle üretilmiş yapılardır.[18] Artık kullanım dışı kalmış yapılar, üretim donatıları, yapı aksamları ve yerleşimler ile içinde bulundukları doğa ve kent peyzajları" olarak tanımlanmıştır.

İstanbul'un endüstriyel kültür varlıkları gıda, deri, enerji, ağaç, kimya, tekstil, enerji, içki, haberleşme, ulaşım, toprak kaynaklı ve ağaç kaynaklı üretimler gibi farklı alanlarda faaliyet göstermiş tesislerden oluşmaktadır.
Araştırmalara göre 19. yüzyılda kentteki 256 endüstri tesisinden geriye 43'ü kalmıştır.[19]

[17] ICOMOS Türkiye. (2013). Mimari Mirası Koruma Bildirgesi.
[18] ICOMOS Türkiye. (2013). Mimari Mirası Koruma Bildirgesi.
[19] Köksal, G., (2005). İstanbul'daki Endüstri Mirası İçin Koruma ve Yeniden Kullanım Önerileri. Doktora Tezi. İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.

Farklı dönemlerden günümüze ulaşmış envantere kayıtlı endüstri yapısı sayısı ise 192'dir.[20] 1950'lerden itibaren bu tesislerin çoğunun işlevini kaybettiği bilinmektedir. Bu tesislerin yeniden işlevlendirilmiş olanları hakkında alınan kararlar, müdahale nitelikleri ve işletme sistemleri kültür varlığının kent yaşantısına dahil edilmesi ve çevresine olumlu, olumsuz etkileri gibi tartışmalara konudur.

Modern mimarlık mirası ICOMOS Türkiye tarafından "Türkiye'de 20. yüzyılın başından itibaren üretilmiş gerek uluslararası gerekse ulusal yönelimleri ve/veya yenilikçi teknik ve teknolojileri örnekleyen yapı, yapı grupları ve yerleşmeler" olarak tanımlanmaktadır.[21] Modern mimarlık mirasının korunması tüm dünyada giderek daha fazla kabul gören bir yaklaşımdır. UNESCO Dünya Miras Listesi'nin çeşitli kategorilerinde 38 modern mimarlık listesi bulunmasına karşın, Türkiye'nin listede bu dönemden bir temsilcisi bulunmamaktadır.

2008 yılında listeye kaydedilen Berlin Modernizm Konutları ya da Londra'daki sosyal konutlardan Barbican Konut Sitesine benzer nitelikte İstanbul'da da yasal koruma statüsüne sahip olmayan pek çok modern mimarlık mirası konut ve farklı işlevlerde yapı bulunmaktadır. Bunların bir kısmı Bağdat Caddesi'ndeki kentsel dönüşümde yıkılmış, önemli bir kısmı da risk altındadır. Bu nedenle ucuz konut ihtiyacını karşılamak üzere sosyal konut olarak inşa edilmiş ilk örneklerden olan Koşuyolu Mahallesi ve İstanbul Belediyesi öncülüğünde inşa edilen Selamsız Ucuz Evler yerleşimi gibi alanların tespiti ve envanterinin çıkarılması İstanbul'un kültürel miras potansiyelini artırmak için önemlidir. Konutlar dışında çok sayıda önemli kamu yapısı da hem koruma mevzuatındaki eksikler hem de bu miras kategorisinin kabulündeki sorunlar nedeniyle yakın dönemde kaybedilmiştir. İnönü Stadyumu, Karayolları 17. Bölge Müdürlüğü Binası, İstanbul Üniversitesi Beyazıt Merkez Kütüphanesi, Cerrahpaşa ve Çapa kampüslerindeki çeşitli yapılar, Bomonti Bira Fabrikası'nın 1945 sonrası yapıları ve Atatürk Kültür Merkezi bu kayıplar arasında sayılmaktadır. Benzerleri gibi tehdit altında olan ve modern mimarlık mirası sayılabilecek bir çok konut ve kamu yapısının korunması İstanbul'un çok katmanlı mirasına sahip çıkmak bakımından önem arz etmektedir.

[20] İBB. (2021). Coğrafi Bilgi Sistemleri Müdürlüğü MAKS Verisi.
[21] ICOMOS Türkiye. (2013). Mimari Mirası Koruma Bildirgesi.

İSTANBUL VİZYON 2050 ÇALIŞMALARINDA KÜLTÜREL MİRAS: HEDEFLER, STRATEJİLER, EYLEMLER

Vizyon 2050 Strateji Belgesi ile İstanbul; Tarihi Yarımada, Haliç, Boğaziçi ve iki kıtaya yayılan yerleşmeleri, doğal değerleri, denizi, kıyıları ve adalarıyla, çeşitlilikleri bir araya getiren, çok katmanlı bir kültürel miras olarak tanımlanmıştır. İstanbul'un kültürel mirasının ve doğal varlıklarının sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla bütünleşik olarak değerlendirilmesi ve tüm metropoliten alanda etkili bir şekilde korunması gerektiği vurgulanmıştır. İyi yaşam sağlayan canlı ve duyarlı mekanlar teması altında kapsamlı olarak ele alınan kültürel miras başlığı; *"Kültürel Mirası Korumak, Yaratıcı ve Yenilikçi Yaklaşımlarla Kentsel Yaşamla Bağını Güçlendirmek"* amacı altında belirlenen hedeflerle tanımlanmıştır.

Vizyon 2050 Strateji Belgesi'nde belirlenen ilkesel yaklaşım çerçevesinde kültürel miras alanlarında çok katmanlı bütünleşik korumanın sağlanması hedefi vurgulanmıştır. Kültürel miras mekânlarının özgün ya da mekânda kendi tarihsel birikimini oluşturmuş işlevlerinin korunması ve geliştirilmesiyle, somut olmayan mirasın mekânla bütünleşik ilişkisinin korunması bağlamında kültürel miras alanlarında yaşam kalitesinin iyileştirilmesi ve koruma-onarım ile metruklaşmanın önlenmesi gerekliliği belirtilmiştir. Kültürel mirasın dijital alanda sunulmasının, belgelenmesinin ve yönetiminin sağlanması, erişilebilirliğinin artırılması gerekliliği vurgulanmıştır. Farklı ölçeklerde bütünleşik koruma için ilgili paydaşlar arası eşgüdümün ve hak temelli korumanın sağlanmasına yönelik alan yönetim sistemlerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Kültürel miras alanlarıyla ilgili süreçlerde, finansal araçların çeşitlendirilmesi, mevcut finans araçlarının güçlendirilmesi ve şeffaflığının sağlanması hedeflenmiştir.

Vizyon 2050 Eylem Planı, kültürel mirası sadece mekânsal kararları etkileyen bir mesele olarak görmemekte. Bu vizyon doğrultusunda, kültürel miras aynı zamanda İstanbullularının kentin kültürünü derinlemesine bir zaman algısıyla deneyimleyebilmesini, tüm toplumsal grupların kültürel birikimlerinin paylaşılarak sürdürülebilmesini amaçlıyor. Bu bağlamda, sunulacak olan eylem planı, kültürel miras aracılığıyla toplumsal barış ve diyaloğa, kentsel aidiyetin ve iyi olma halinin güçlendirilmesine olanak sağlayan toplumsal boyutlarına da odaklanmakta. Kısacası, Vizyon 2050 Eylem Planı toplum ve kültürel miras bağını güçlendirerek kentin yaşam kalitesinin yükseltecek araçlar sunmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda; temel bir hak olarak kültürel mirasın korunması ve kültürel mirası üreten, yaşatan birey ve toplulukların ilgili süreçlere katılımının sağlanması, koruma yaklaşımlarının insan hakları ve sosyal adalet perspektifiyle güçlendirilmesini kapsayan daha adil ve demokratik bir kültürel miras politikası için olanaklar ve açılımlar belirlenmiştir:

- Kültürel miras hakkının kapsayıcı katılım ve yönetişim araçları ile güvence altına alınması için Katılımcı Kentsel Koruma Modeli geliştirilmesi,
- Kent bütününde kültürel miras yönetiminde bir katılım mekanizması işlevi üstlenecek, birlikte hareket etme ve izleme mecrası olacak İstanbul Mirası Topluluk Ağı oluşturulması,
- Her ölçekte paydaş analizleri, katılım süreç planları ve müzakere süreçlerinin yürütülmesinden sorumlu olacak, İBB Kültür Varlıkları Dairesi Başkanlığı bünyesinde kültürel miras yönetiminde "Kültürel Miras Katılım Koordinatörlüğü" kurulması,
- "Paylaşılan Kültürel Miras Mekânlar Programı" geliştirilerek mülkiyet yapısındaki değişkenlere ve kültürel çeşitlilik değerine göre kültür mirası mekânlarda mülkiyetten bağımsız olarak ortak kullanım imkânları sağlanması,
- Kültürel miras mekânlarının tüm toplumsal kesimler için yaşanabilir kılınarak korunmasına hizmet edecek, kültür varlığı yapıları kullanıcılarının ihtiyacı olan koruma derecesi, yapı tipi, mevzuat, alternatif finansman yolları vb. tüm bilgilerin toplanıp, erişilebilir hale getirileceği "Kültürel Miras Hizmetleri Dijital Platformu" kurulması,
- Tüm toplumsal grupların kültürel mirasa erişimde eşit haklara sahip olabilmesinde müzelerin rolünün güçlendirilmesi, hafıza mekânlarının yaygınlaştırılması için İstanbul Müzeleri ve Hafıza Mekânları Programı oluşturulması,
- Somut Olmayan Kültürel Miras Merkezi ile İstanbul'un somut olmayan kültürel mirasını kültürel çeşitliliği ile kapsayıcı bir yaklaşımla ele alarak geliştirmeye ve mekansal boyutunu korumaya odaklanılması,
- İstanbul kültür mirası üzerine yapılacak araştırma ve koruma projelerinin teşvik edilmesi amacıyla finansal, ayni ve teknik destek verecek İstanbul Mirası Araştırmalarını Geliştirme Programı geliştirilmesini kapsayan eylemler oluşturulmuştur.

Vizyon 2050 Eylem Planı bu bağlamda İstanbul'un çok katmanlı mirası ve kültürel çeşitliliğini tespit etmek ve korumak bakımından önemli fırsatlar sunmaktadır. Bununla birlikte mevcut durumda İstanbul'da kültürel miras alanlarında yatırım odaklı müdahalelerin ya da kimi zaman koruma projelerinin cazibe merkezleri yaratarak bu alanların sadece belirli grupların alanı haline dönüşmesi sonucu mekân kullanımındaki sınıfsal farklılıkların derinleştiği görülmektedir. İstanbul'un kültürel değerlerinin uluslararası görünürlüğünün ve kültürler arası etkileşim olanaklarının artırılmasını hedefleyen, fırsatların nasıl değerlendirilmesi gerektiğine dair yaklaşım bağlamında Uluslararası Kent Ağları'na dahil olmak gibi eylemler belirlenmiştir.

KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI İÇİN İLK ADIMLAR

İBB Miras, 2019 yılından beri kentin çeşitli noktalarında bulunan kültür varlıklarını, "doğru işlevlendirme" ve "doğru mimari tasarım" çalışmalarıyla koruyarak geleceğe aktarmaktadır. İstanbul'da yaşayan herkesin kültürel mirasa eşit erişim hakkına sahip olabilmesi adına yapılan çalışmalar ve bu kapsamda atılan adımlar tarihi mirasın korunması ve mirasın yaşatılması için oldukça önemlidir. Tüm bu adımlar uzun ve kapsamlı olması öngörülen kültürel miras politikalarının ilk uygulama örnekleridir.

1. İBB Miras ile 25 ilçede, 42 rotada 1321 kültür varlığı düzenli olarak izlenerek periyodik bakım altına alındı.

2. 63 anıt eser ve sivil mimarlık eserinde kapsamlı restorasyon çalışmaları hayata geçirildi. 34 kamusal sanat eseri restore edilerek zamanın tahribatından arındırıldı.

3. 5 yılda kamusal müzelerin sayısı 4'ten 22'ye çıkarıldı. 197 tarihî çeşme bakım ve onarım çalışmalarıyla ihya edilip suya kavuşturuldu.

4. Sivil mimariden endüstri yapılarına İstanbul'un atıl durumdaki kültür varlıkları restorasyon çalışmalarının ardından yeniden işlevlendirilerek yeni kamusal mekanlar olarak kente kazandırıldı. (Resim 1'de soldan sağa Ataköy Baruthanesi, Müze Gazhane, Moda İskelesi ve Taş Mektep yer almaktadır.)

Resim 1. Yeni Kamusal Mekan Örnekleri

- **Müze Gazhane**
  132 yıllık Hasanpaşa Gazhanesi; İklim Müzesi, Karikatür ve Mizah Müzesi, Çocuk Bilim Merkezi, Afife Batur Kütüphanesi, Galeri Gazhane, sesli / sessiz çalışma alanları, İBB Şehir Tiyatroları Prof. Dr. Sevda Şener Sahnesi ve Meydan Sahne, Pazar Yeri, İstanbul Kitapçısı, Beltur Kafe-Restoran gibi farklı ihtiyaçlara yanıt veren çok amaçlı birimleriyle ''Müze Gazhane''ye dönüştürüldü. Açıldığı günden bu yana yaklaşık **5,5 milyon kişi** tarafından ziyaret edildi.

- **Ataköy (Bakırköy) Baruthanesi**
  Şehrin ilk baruthane yapılarından Ataköy Baruthanesi; "Baruthane" ismiyle kütüphane, müze, seyir terası, kültürel etkinlik alanları, kafe gibi sosyal mekânlarıyla çok amaçlı bir yaşam merkezi olarak şehre kazandırıldı.

- **Cendere Sanat**
  Tarihî Cendere Pompa İstasyonu yeni nesil bir müze anlayışıyla işlevlendirilerek "Cendere Sanat Müzesi" adıyla kültür sanat hayatına dahil edildi.

- **Yedikule Gazhanesi**
  150 yıllık Yedikule Gazhanesi, sergi, festival, konser, atölye gibi kültür-sanat etkinliklerine ev sahipliği yapacak alan düzenlemeleriyle İstanbul'a kazandırıldı. İkinci etap çalışmaları devam eden tarihî kompleks; Panorama Müzesi, İstanbul Belleği Müzesi, Kent Müzesi, 3.000 kişilik açık hava etkinlik alanı ve sahnesiyle şehrin en önemli kültür sanat mekânlarından biri olacak.

- **Kütüphane Troleybüs**
  Beyazıt'taki 114 yıllık İETT Troleybüs Kuvvet Merkezi, kapsamlı restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmalarının ardından "Kütüphane Troleybüs" olarak şehre geri döndü.

- **Çubuklu Silolar**
  İstanbul'un endüstri mirasının önemli örneklerinden biri olan Çubuklu Silolar, İBB Miras'ın gerçekleştirdiği restorasyon çalışmalarının ardından dünyada örnek teşkil edecek bir dönüşüm hikâyesiyle kente kazandırıldı. Dijital Sanatlar Müzesi, Doğa ve Bilim Müzesi, Çocuk ve Sanat Merkezi, kütüphane, Beltur, etkinlik alanları ve çok amaçlı birimleriyle yeni bir yaşam merkezine dönüştürüldü.

- **Taş Mektep**
  Büyükada'daki Taş Mektep, restorasyon ve yeniden işlevlendirme çalışmalarının ardından kütüphanesi, sergi salonu, yeme-içme mekanı ve etkinlik alanlarıyla Adalar'ın kültür hayatına kazandırıldı.

- **Moda İskelesi**
  İstanbul'un en eski iskelelerinden tarihî Moda İskelesi kütüphane, kafe ve kültürel etkinliklere ev sahipliği yapan alanlarıyla şehre kazandırıldı.
- **Kadıköy İskelesi**
  İstanbul'un simge yapılarından tarihî Kadıköy İskelesi, kütüphane ve kafe gibi yeni alanlar kazanarak şehre yeniden katıldı.
- **Beşiktaş İskelesi**
  Şehrin en hareketli noktalarından birinde yer alan Beşiktaş İskelesi; kütüphane, kafe ve kültürel etkinlik alanlarıyla İstanbullulara açıldı.

5. Tarihi Yarımada'da yeni projeler hayata geçirildi.

- **Yerebatan Sarnıcı Müzesi**
  1600 yıllık Yerebatan Sarnıcı, tarihinin en kapsamlı restorasyonuyla betonarme yükünden arındırılarak beklenen İstanbul depremine karşı güçlendirildi. Yeni nesil bir müzecilik anlayışıyla İstanbul turizmine yeniden kazandırılan tarihî sarnıç milyonlarca ziyaretçiyi ağırlamaya devam ediyor.
- **Gülhane Sanat**
  Kendi haline terk edilmiş Gülhane Sarnıcı, "Gülhane Sanat" adıyla Tarihî Yarımada'nın kültür sanat duraklarından birine dönüştürüldü.
- **İBB İstanbul Tasarım Müzesi**
  Dünya Mirası Süleymaniye Camii ve Külliyesi'nin bir parçası olarak asırlar boyunca üretimin ve sosyal hayatın nabzını tutan Sıra Dükkânlar, restorasyon çalışmalarının ardından yeniden işlevlendirildi. Yeni nesil bir müze yaklaşımı ile İstanbul'un yaratıcı potansiyelini tüm çeşitliliğiyle yansıtacak şekilde saygın kurum, zanaatkâr tasarımcı ve sanatçıları bir araya getiren "İBB İstanbul Tasarım Müzesi" İstanbul'a kazandırıldı.
- **Bulgur Palas**
  20. yüzyıl İstanbul sivil mimarisinin önemli örneklerinden biri olan Bulgur Palas, kültür-sanat odaklı kamusal bir yaşam merkezine dönüştürüldü. Dünyanın en saygın fotoğraf ajanslarından biri olan Magnum Photos ile İBB arasında imzalanan kalıcı işbirliğiyle İstanbul'a taşınan "Magnum İstanbul'da" sergisiyle açılış yapan Bulgur Palas, ziyaretçilerini ağırlıyor.
- **Bukoleon Sarayı**
  İstanbul'un unutulmuş miras alanlarından 1600 yıllık Bukoleon Sarayı, kazı ve restorasyon çalışmalarıyla kent arkeolojisinin izlenebildiği bir açık hava müzesine dönüşecek.

- **Saraçhane Kazı Evi**
  Aziz Polyeuktos Kilisesi kalıntılarını barındıran Saraçhane Kazı Evi'nde arkeolojik kazı ve ziyaretçi merkezi çalışmaları devam ediyor.
- **Milyon Taşı Kazı Alanı**
  İstanbullulara kent arkeolojisini deneyimleme fırsatı sunan alan Milyon Taşı kazı alanı, çalışmaların tamamlanmasının ardından ziyaretçilerini ağırlayacak.

6. Haliç'te sanat odakları oluşturuldu.

- **Haliç Sanat -1**
- **Haliç Sanat -2**
- **Haliç Sanat -3**
  18. yüzyıl İstanbul sivil mimarisinin özgün örneklerinden olan Fener Evleri, Haliç Sanat 1, Haliç Sanat 2 ve Haliç Sanat 3 isimleriyle çağdaş sanat galerileri ve yaşam alanları olarak yeniden şehre kazandırıldı.
- **ArtİstanbulFeshane**
  Endüstri mirasımızın en önemli yapılarından Feshane-i Amire, kapsamlı restorasyon çalışmalarıyla koruma altına alınıp "ArtİstanbulFeshane" adıyla dünya ölçeğinde bir kültür sanat merkezine dönüştürüldü. Dünyanın en önemli sanat kurumlarından Tate'in koleksiyonu başta olmak üzere ulusal ve uluslararası pek çok sergiyi sanatseverlerle buluşturan ArtİstanbulFeshane, açıldığı günden bu yana toplam 533 sanatçıyı ağırladı. Feshane-i Âmire, ikinci etap çalışmalarıyla 14.850 m2 müze ve kültür sanat alanı daha kazanarak İstanbulluların ihtiyaçlarına yanıt veren bir merkez olmaya devam edecek.
- **İstanbul Sanat Müzesi**
  Dünyada işlevini sürdüren en eski tersanelerden biri olarak hizmet vermeye devam eden Haliç Tersanesi, "İstanbul Sanat" adıyla kamusal bir yaşam merkezine dönüştürüldü. Tersane işlevinin yanında devasa bir kültür merkezi işlevi de kazanan tarihî alanda İstanbul Sanat Müzesi, Performans Sanatları Merkezi, Festival Alanları, Çocuk Sanat Atölyesi kent sakinleriyle buluştu; yakında Deniz Müzesi de İstanbul'a kazandırılacak.

7. İâde-i îtibâr Projesi ile Beyoğlu'nun yeniden kültür sanat merkezine dönüşmesi sağlandı.

- **Beyoğlu Sineması**
  İstanbul'un yakın dönem hafızasıyla bütünleşen kent sinemalarından biri olan, ancak son yıllarda kapanma tehlikesiyle karşı karşıya kalan Beyoğlu Sineması, kamusal bir sorumlulukla yeniden Beyoğlu'na kazandırıldı.

- **Botter Apartmanı**
  İstanbul'un ilk art nouveau yapısı Botter Apartmanı "Casa Botter Sanat ve Tasarım Merkezi" adıyla Beyoğlu'nun kültür-sanat hayatına kazandırıldı. İlk iki katında ziyaretçileri ağırlayan Casa Botter'in diğer katlarında çalışmalar hız kesmeden devam ediyor.

- **Metrohan**
  Restorasyon ve yeniden işlevlendirme süreciyle birlikte ilk iki katı İstanbullulara açılan Metrohan, ev sahipliği yaptığı etkinliklerle Beyoğlu kültür-sanat hayatının önemli duraklarından biri oldu. Yapının diğer katlarında çalışmalar devam ediyor.

- **Kuyumcuhan**
  Kuyumcu Han, restorasyon çalışmalarının tamamlanmasıyla Beyoğlu'nun yeni kamusal kültür, sanat ve yaşam alanı olacak.

- **St. Pierre Han (Sen Piyer Han)**
  St. Pierre Han restorasyon çalışmalarının tamamlanmasının ardından yeni bir kültür-sanat kompleksi olarak İstanbul'a kazandırılacak.

8. UNESCO Dünya Mirası olan Kara Surları'nı koruma altına alarak geleceğe aktarmak için restorasyon çalışmaları gerçekleştirildi.

- **Kara Surları**
  Dünya Mirası Kara Surları'nda evrensel koruma ilkeleri ve teknikleri doğrultusunda kapsamlı restorasyon projeleri hayata geçirildi. Mevlanakapı Ziyaretçi Merkezi ve Mevlanakapı Karakolu ile Silivrikapı Ziyaretçi Merkezi ve Silivrikapı Hipojesi'nin ardından Belgradkapı da İstanbullularla buluştu. Kara Surları'nda süren çalışmalar Marmara Surları ve Haliç Surları'yla bütünleşip 22 kilometre boyunca kesintisiz devam ederek İstanbul Surları'nı kültür sanat ve yaşamla buluşturacak.

9. İstanbul'un kaleleri kent hayatına dahil edildi.

- **Anadolu Hisarı**
  Osmanlı'nın şehre ilk mirası Anadolu Hisarı, kapsamlı restorasyon çalışmalarının ardından koruma altına alındı. Kültür-sanat etkinlikleriyle Boğaz'ın çekim merkezine dönüştürülen tarihî kale, "Anadolu Hisarı Müzesi" adıyla İstanbul'a kazandırıldı.

- **Rumeli Hisarı**
  Anadolu Hisarı ile birlikte Boğaz'ın en önemli savunma yapılarından olan, Fatih Sultan Mehmet'in emaneti 572 yıllık Rumeli Hisarı, restorasyon çalışmalarının tamamlanmasıyla kent hayatına yeniden katılacak.

10. İstanbul'un kutsal mekanlarına yönelik çalışmalar gerçekleştirildi.

- **19 tarihi türbe koruma altına alınarak hak ettiği değere kavuşturuldu.**
- **588 tarihi hazire bakım-onarım çalışmalarıyla koruna altına alındı.**
- **İstanbul'un en büyük tarihi mezarlıklarından Karacaahmet ve Eyüpsultan Mezarlıkları'nda bakım-onarım, restorasyon ve envanter çalışmaları etaplar halinde devam ediyor.**
- **Rifâî Asitanesi Haziresi, restorasyon çalışmalarının tamamlanmasının ardından hak ettiği değere kavuşturuldu.**
- **Seyyid Velâyet ile Asude Hanım Türbeleri, İBB Miras'ın kapsamlı restorasyon çalışmalarıyla hak ettikleri değere yakışır bir şekilde ziyarete açıldı.**
- **Haydarhane Camii**
  Haydarhane Camii, aslına uygun malzeme ve geleneksel tekniklerle özgün temelleri üzerinde yeniden inşa edilerek ibadete açıldı. Haydarhane Camii Haziresi'nde gerçekleştirilen bakım-onarım çalışmalarıyla mezar taşları koruma altına alındı.

11. İstanbul genelinde toplam 943 miras alanı koruma altına alınarak geleceğe taşındı.

SONUÇ

Kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi, hem İstanbul'un tarihi ve kültürel zenginliğinin sürdürülebilirliği hem de şehrin sosyal, ekonomik ve çevresel refahı açısından hayati öneme sahiptir. İstanbul Vizyon 2050 çalışmaları kapsamında kültürel mirasın korunması, yenilikçi yaklaşımlarla kentsel yaşamla entegrasyonu ve toplumsal katılımın artırılması öncelikli hedefler arasında yer almaktadır. Buna ek olarak kültürel mirasın eğitim, turizm ve iklim kriziyle mücadeledeki rolü, bu değerlerin korunması ve geliştirilmesinin önemini daha da artırmaktadır. Bu çerçevede bütüncül koruma stratejilerinin benimsenmesi, finansal ve yönetsel kaynakların etkin kullanımı ve toplumun her kesiminin İstanbul'un kültürel mirası hakkındaki süreçlere aktif katılımı, şehrin kültürel ve doğal mirasını gelecek nesillere aktarmanın temel unsurları olarak öne çıkmaktadır.

Son beş yılda İstanbul'da kültürel mirasın korunması adına verilen çabalar, kentin tarihini ve kültürel dokusunu korumak ve yaşatmak adına önemli bir rol oynamıştır. Bu süreçte gerçekleştirilen restorasyon projeleri, koruma ve yeniden canlandırma çalışmaları, İstanbul'un tarihî mirasının korunması ve bu mirasın sadece yerel halk tarafından değil, aynı zamanda dünya çapında tanınması ve takdir edilmesi için kritik öneme sahiptir. Yapılan çalışmalar, kültürel mirasın sadece tarihî yapılar ve eserlerin fiziksel olarak korunmasıyla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bu mirasın sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarını da içerecek şekilde genişletilmiştir. Bu yaklaşımla öne çıkan temel amaç, İstanbul'un kültürel mirasının sürdürülebilir bir şekilde korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır.

İstanbul
Planlama
Ajansı